

verslag

A. van Leeuwenhoeklaan 9
3721 MA Bilthoven
Postbus 1
3720 BA Bilthoven
www.rivm.nl

KvK Utrecht 30276683

T 030 274 91 11
info@rivm.nl

Bespreking	Klankbordgroep Grafiet en Gezondheid
Vergaderdatum en –tijd	16 april 2019 18:30-21:30
Vergaderplaats	Beverwijk

Datum
16 april 2019

Ons kenmerk

1. Welkom door de voorzitter

De voorzitter Prof. dr. Tjard de Cock Buning heet alle aanwezigen welkom en opent de eerste klankbordgroep bijeenkomst.

2. Voorstelronde

- Prof. dr. Tjard de Cock Buning (Voorzitter, VU Amsterdam)
- Prof. dr. Irene Kreis (Epidemioloog, Royal College of Surgeons of England)
- Vijf inwoners Wijk aan Zee
- Twee inwoners IJmuiden
- Eén inwoner Beverwijk
- Eén inwoner Velsen Noord
- Lonneke Haans (GGD Kennemerland)
- Janneke Elberse (Projectleider grafiet en gezondheid, RIVM)
- Evelyn Heugens (Plv. Projectleider grafiet en gezondheid, RIVM)
- Sanne van Wijk (Communicatieadviseur, RIVM)
- Jannie van der Helm (Adviseur milieu en gezondheid, RIVM)

Dr. Fred Woudenberg (GGD Amsterdam) heeft zich afgemeld. Er wordt nog gezocht naar een huisarts/longarts en toxicoloog om zitting te nemen in de klankbordgroep.

Een ieder geeft een waarde aan die hij/zij van belang vindt in dit project. Onder andere eerlijkheid, transparantie, gezondheid, waarheidsvinding, duiding, risico management en goede communicatie worden genoemd.

3. Toelichting uitgangspunten klankbordgroep door voorzitter

De voorzitter licht toe dat er drie bijeenkomsten met de klankbordgroep gaan plaatsvinden. Het is een divers gezelschap en er kan van elkaar geleerd worden. Iedereen spreekt op persoonlijke titel er wordt respectvol naar elkaar geluisterd. Het is van belang om te realiseren dat de uitkomst niet voor iedereen het gewenste resultaat zal/kan zijn. Over de resultaten kan niet onderhandeld worden. Als het nodig is om stukken te delen onder embargo, houden klankbordleden zich aan dit embargo, of geven ze te kennen dat ze de stukken niet willen ontvangen en zijn niet aanwezig bij de bespreking van deze stukken. Het RIVM zorgt ervoor dat het embargo zo kort mogelijk duurt.

Datum
16 april 2019

Ons kenmerk

4. Toelichting project door Janneke Elberse, gevolgd door reflectie door KBG

Janneke Elberse licht het project toe aan de hand van een presentatie (zie bijlage 1 en bijlage 3, slides 2 -7). Er wordt stilgestaan bij de rol en het mandaat van het RIVM en GGD Kennemerland, de doelstellingen van het project en de afbakening.

- Met betrekking tot de afbakening wordt gevraagd of zorgen en vragen die buiten de scope vallen, zoals geluid- en geuroverlast, ergens anders belegd kunnen worden. Het RIVM bespreekt dit met de opdrachtgever.
- Verzocht wordt om rapporten van de Omgevingsdienst, arbeidsinspectie of data van bijvoorbeeld Tata Steel kan worden opgevraagd en gebruikt kan worden bij het beantwoorden van de vragen. Janneke geeft aan dat in deze fase gebruik wordt gemaakt van de rapporten van het RIVM en GGD om vragen te beantwoorden.
- Er worden zorgen geuit over wat dit project gaat toevoegen aan de vele onderzoeken die al hebben plaatsgevonden in de IJmond. Er zijn een groot aantal rapporten, en hier lijkt op bestuurlijk niveau niks mee te gebeuren. In hoeverre heeft het zin meer onderzoek te doen? Hoe wordt ervoor gezorgd dat de resultaten van dit project en het mogelijke vervolg qua onderzoek niet doelloos in de la belanden?
Janneke antwoordt dat er inderdaad al veel kennis beschikbaar is. Een van de doelen van het project is om die kennis te benutten om de gestelde vragen te beantwoorden. Het RIVM is een kennisinstituut en maakt geen beleid. Daarnaast is grafietregen en gezondheid een aanvullend onderwerp waar weinig over bekend. Discussiepunt is in hoeverre het nut heeft om veel onderzoek te doen naar grafietregen specifiek terwijl het probleem integraal is, inclusief ander stof. Dit wordt in een volgend klankbordgroep overleg verder besproken.
- De rol van de GGD Kennemerland in het algemeen en in het project zijn kort besproken. De GGD Kennemerland is het eerste aanspreekpunt voor publieke gezondheidsvraagstukken in de regio. In het project trekken het RIVM en GGD Kennemerland samen op.

5. Reflectie op proces en clustering van vragen, zorgen en wensen van bewoners door KBG

Datum
16 april 2019

Ons kenmerk

Janneke Elberse licht het proces van het verzamelen en clusteren van de vragen toe (Zie Bijlage 12 en bijlage 3, slide 8 – 11). Vastgesteld wordt dat de gebruikte bronnen waar via de vragen en zorgen van bewoners geïnterviewd zijn de juiste zijn en er geen bronnen zijn gemist.

De vragen en zorgen zijn door het RIVM geclusterd in 5 categorieën:

- 1) Vragen en zorgen die vallen buiten de scope van het project of gericht aan andere partijen.
- 2) Vragen en zorgen over grafietregen en gezondheid
- 3) Vragen en zorgen over de (fijn)stofsituatie in de IJmond en gezondheid
- 4) Input voor een onderzoeksvoorstel
- 5) Vragen over de rol van het RIVM.

De vragen in de categorieën grafietregen en gezondheid en (fijn)stof en gezondheid zijn verder onderverdeeld in verschillende onderwerpen.

De klankbordgroep geeft aan dat de clustering duidelijk is. De klankbordgroep geeft wel mee dat vragen over grafietregen en gezondheid niet los staan van vragen over de (fijn)stof situatie en gezondheid.

De klankbordgroep bespreekt welke vragen missen en toegevoegd dienen te worden. Ook wordt op een aantal reeds geïnterviewde vragen extra toelichting gegeven:

- Kijk naar algemene depositie, niet alleen naar grafietregen. Waar ligt wat, bijvoorbeeld in de duinen. Wat is het verschil tussen binnen en buiten qua stof?
- Kenmerken van grafiet, kleverig kenmerk, trekt het bijv pollen aan dat astma episodes kan veroorzaken? Anders dan alleen chemisch bekijken. Degradeert grafietregen?
- Als grafietregen een risico vormt, welke handelingsperspectieven zijn er dan bij een grafietalarm? (naar binnengaan, niet sporten, ventilatie uit in huis, onder de douche)
- Het inzichtelijk maken van de (fijn) stofnormen EU en WHO en het verschil ertussen.
- Wat doet de vermenging van verschillende stoffen op gezondheid? Welk effect heeft stapeling van stoffen en blootstelling op de gezondheid.
- Kwetsbare groepen: kinderen, zwangeren, mensen met luchtwegklachten, ouderen.
- Wat is de blootstelling via dierlijke voedingsroute bijvoorbeeld eieren, vlees, vis, 'hobby eter'?
- Wat is de blootstelling via de huid, ook in combinatie met huid crème of zonnebrand?

- Is stofzuigen een extra risico voor blootstelling? Fijnstoffilter nodig in de stofzuiger?
- Heeft een huisluchtzuiveringssysteem zin?
- Kan onderzocht worden waarom mensen verhuizen en of ze een betere gezondheid hiervan krijgen?
- Stel dat je gezondheidsonderzoek doet, hoe ga je meenemen of mensen bij Tata Steel werken. Gelden daar andere blootstellingsregels?
- Rookgedrag en werken bij Tata meenemen als kankeronderzoek herhaald wordt.
- Welk effect hebben windturbines op luchtstromingen en daarmee (fijn)stof verspreiding
- Welke effect heeft grafietregen (en andere depositie) op dierenwelzijn, huisdieren, bijen?
- Kleurcodering bij grafietalarm, specifiek gebied?

Datum
16 april 2019

Ons kenmerk

Deze inbreng wordt door het RIVM geclusterd volgens de methode zoals toegepast op alle vragen. Hiermee zijn de vragen waarmee gewerkt wordt in dit project vastgesteld (bijlage 4).

6. Stappen tot volgende bijeenkomst en reflectie KBG

Janneke Elberse licht toe wat de vervolgstappen zijn tot de volgende klankbordgroep bijeenkomst. (Zie bijlage 3, slides 12-13).

- De risicobeoordeling wordt verder toegelicht. Het analyseren van veegmonsters is niet voldoende om aan te geven of iets een gezondheidsrisico vormt. Hiervoor moet worden bekeken of er blootstelling aan grafietregen is, hoe vaak en op welke manier.
- Bij de risicobeoordeling wordt niet gekeken naar blootstelling van medewerkers van Tata Steel. Medewerkers vallen onder de wetgeving voor arbeidsveiligheid en niet onder de omgevingsveiligheidswetgeving. Hierdoor kan het zijn dat er andere normen zijn voor medewerkers dan voor bewoners. Het is aan de arbeidsinspectie om de veiligheid van medewerkers te controleren en niet aan Provincie of Omgevingsdienst.
- De klankbordgroep is gevraagd na te denken over welke vorm en welke kanalen passend zijn om antwoorden bekend te maken. Aangegeven wordt dat als er een Q&A wordt gemaakt van de vragen zoals besproken in agendapunt 5 dit al heel fijn zou zijn.

7. Rondvraag

- Waarom gaat het RIVM niet alle veegmonsters analyseren? Hiermee wordt gerefereerd aan een vraag die eerder op Facebook werd gesteld. Janneke geeft aan dat dit uiteindelijk wel is gebeurd. In eerste instantie gaf het RIVM aan dat niet alle monsters geanalyseerd konden worden, omdat er mogelijk veel (controle)monsters zouden zijn. We wisten namelijk niet wanneer er een grafietregen plaats zou vinden. Inmiddels is er een grafietregen geweest. Dit was nadat er een keer was schoongemaakt. Het budget is toereikend om al deze monsters te analyseren.
- Kunnen we ervaringen van de Rijnmond ook meenemen in dit project?
- Is er nog reactie ontvangen van huisartsen na aanleiding van een bericht van GGD Kennemerland aan hen over het project? RIVM geeft aan dat er geen inhoudelijke reacties zijn geweest.
- Hoe is de klankbordgroep samengesteld? Gestreefd is om verschillende perspectieven samen te brengen. Bij de samenstelling is rekening gehouden met de aanmeldingen, een goede verdeling over de IJmond, leeftijd, geslacht, (thuiswonende) kinderen en relatie tot Tata Steel.

Datum

16 april 2019

Ons kenmerk

8. Afsluiting

Voor de volgende bijeenkomst wordt een datumprikker rondgestuurd. De voorzitter dankt de aanwezigen voor hun inbreng en sluit de vergadering om 21.30 uur.